

กลยุทธ์การพัฒนากำลังคนต่อการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจตะวันออก กรณีจังหวัดชลบุรี
Manpower Development Strategy for Cultural Tourism
Management in EEC : a case of Chonburi Province

จิราณัฐ โสภา¹, ธัญชนก บุญเจือ², กาญจนรัตน์ รัตนสนธิ³, รัชชสิริ ชุณหพันธรัักษ์⁴
Chiranut Sopha, Thanchanok Boonchua, Kanjanarat Rattanasonthi, Rugsiri Chunhapantharak

Received: August 25, 2022 Revised: October 18, 2022 Accepted: November 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ผลักดันกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนา
กำลังคนเพื่อนำไปส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมนำไปสู่
การปฏิบัติ 3) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนากำลังคนเพื่อนำไปส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่าง
ต่อเนื่อง ยั่งยืน ศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พร้อมกับการใช้หลักการ PRA (Participatory
Rural Appraisal) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวชุมชนไร่หลักทอง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีและผู้มี
ส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี
สถาบันการศึกษา สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยมี
ผลการวิจัย ดังนี้

1) การพัฒนาจัดกิจกรรมและจัดทำคู่มือการอบรมเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการบริการอื่น ๆ
ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศและโลก เพื่อให้เกิดการสร้าง
ความเข้มแข็งต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในพื้นที่และมีความสอดคล้องกับความต้องการและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน
ตำบลไร่หลักทอง 2) ปัจจัยที่ผลักดันกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม คือการมีส่วนร่วมของชุมชน ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนและการสร้างการตระหนักรู้ 3) นำเสนอ
กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคนที่เหมาะสมกับพื้นที่ ตามกลุ่มต่อไปนี้ คือ แรงงานและธุรกิจ คนท้องถิ่น
ในวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน เพื่อให้ชุมชนมีแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบและมีผลต่อการส่งเสริม
เศรษฐกิจชุมชน โดยภาครัฐควรมีส่วนช่วยโดยการกำหนดนโยบายหรือมีกลยุทธ์กระตุ้นให้เกิดการส่งเสริม จัดการ
และพัฒนาการท่องเที่ยว ผ่านการพัฒนาคนด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนากำลังคนเพื่อท่องเที่ยวและ
การบริการทำให้เกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวในชุมชน

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การพัฒนากำลังคน, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต E-mail; firstsopha1@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

³อาจารย์ สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

⁴อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Abstract

This research aims to study as follow 1) to create guidelines human capital development to effectively promote community economy in Cultural tourism 2) to analysis the factors that drive the human capital strategy to promote community economy in Cultural Tourism with social responsibility concept 3) to present the human capital strategy to promote community economy in Cultural Tourism. The population and examples are the local people and stakeholders involve with the Rai Lak Thong Community by in-depth interview and focus group. The research results are as follows: 1) developing activities or conducting additional training courses related to tourism and other services in accordance with the needs of the community and the tourism situation of the country and the world in order to strengthen the human capital development in the area and be consistent with the needs and cultural tourism in Rai Lak Thong Sub district 2) factors that drive strategies for driving human capital development to promote cultural tourism is the participation of the community, leader strength and awareness building 3) present strategies to drive human capital development that suit the area as the following groups; labor and business, local people of working age, elderly, and youth in order for the community to have a systematic strategic plan and affecting the economical community promotion. The government should involve in formulating policies or strategies to encourage the promotion, management and development of tourism through the manpower development by Tourism and Services workshop development in order to understand and apply for tourism in community.

Keyword: Strategy, Manpower Development, Cultural Tourism

บทนำ

การพัฒนาของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในระดับโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร และการคมนาคมขนส่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนสินค้า และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระหว่างประเทศต่าง ๆ กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยว มีการพัฒนากลไกเพื่อการขับเคลื่อนความมั่งคั่งของประเทศมาตลอด

ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างสมดุลของการพัฒนาในมิติต่างๆ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการกับภาคส่วนต่างๆ ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่มการส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

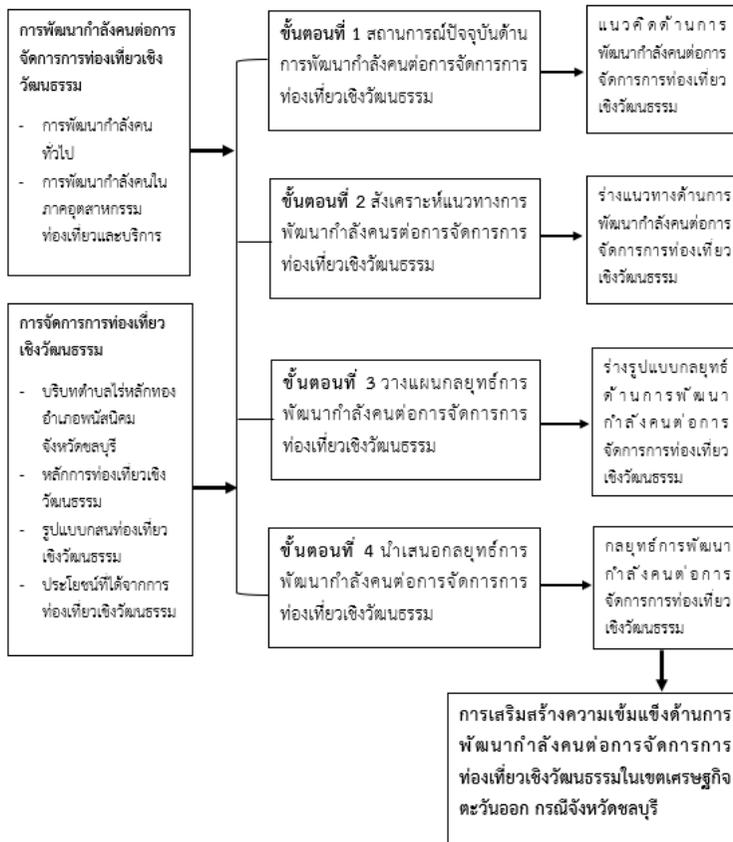
จากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งยกระดับและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งมีศักยภาพเชิงพื้นที่สูงในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องไม่รบกวนหรือทำลายทุนทางกายภาพ และทุนทางสังคมที่ดีและโดยเฉพาะทุนทางวัฒนธรรมที่มีมาก่อน โดยปัจจัยสำคัญคือบุคลากรหรือคนในพื้นที่ ที่เรียกว่า “กำลังคน” ที่ต้องมีทักษะที่มากหรือสูงขึ้นจากเดิม เพื่อให้มีความรู้ เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการพัฒนากำลังคนระดับสูงต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจตะวันออก กรณีจังหวัดชลบุรี จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อสร้างความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี และรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวไทยในเขต EEC

จากการศึกษาพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาด้านการท่องเที่ยว มีที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงโดยเป็นเรื่อง แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี (2017) การปรับตัวของชุมชนผลิตหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี (2016) การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี (2558) และกลยุทธ์การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน : ศึกษากรณี พื้นที่เทศบาลเมืองพนสนิมคม อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี (2554) ซึ่งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี เนื่องจากพื้นที่ตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี อยู่ในเขตพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ที่สามารถนำการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีได้ซึ่งเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรีที่มีความหลากหลายขึ้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญต่อการสร้างคนหรือทุนมนุษย์เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีฐานจากวัฒนธรรมและนำมาประกอบกับการท่องเที่ยวได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิผลเพื่อนำไปส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ผลักดันกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพัฒนากำลังคนเพื่อนำไปส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนากำลังคนเพื่อนำไปส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทั้งการลงพื้นที่ ด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ประกอบกับการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ สามารถตอบผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสร้างความเข้มแข็งและแนวทางการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการประเมินศักยภาพจากการสัมภาษณ์และสอบถามความรู้ความเข้าใจและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และพบว่าคนในชุมชนยังมีความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวไม่มากนัก แต่มีความต้องการพัฒนาตนเองและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งต้องการการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง เนื่องจากบุคลากรที่เข้าอบรมส่วนมากเป็นคนในท้องถิ่นประกอบอาชีพด้านการเกษตรการทำหัตถกรรม การค้าขาย ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรอันเป็นกำลังคนในพื้นที่ต้องเป็นเรื่องที่ต้องสามารถเรียนรู้ได้ง่าย และนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง ประกอบกับการที่คนในพื้นที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวไม่มากนัก การสร้างความเข้มแข็งและแนวทางการพัฒนากำลังคนระดับสูงให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จึงควรเป็นการเสริมทักษะและอาชีพด้านบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนฐานทรัพยากรวัฒนธรรมของตำบลไร้หลักทองให้ที่รู้จักของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น การจัดการด้านทรัพยากรบุคคลหรือกำลังคนในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากการสัมภาษณ์คนที่เกี่ยวข้องทั้งในชุมชนและตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ควรได้รับการช่วยเหลือในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันในการพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยได้ “โครงสร้างร่างแนวทางการพัฒนากำลังคนระดับสูงให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับตำบลไร้หลักทอง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี” ดังนี้

1.การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	(ความรู้ด้านการท่องเที่ยวทั่วไป)
2.เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling)	(ทักษะที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ)
3.งานจักสานกับการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมร่วมสมัย	(ทักษะที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ)
4.การตลาดสินค้าออนไลน์	(ทักษะที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ)
5.การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนในการทำธุรกิจท่องเที่ยว	(ทักษะที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ)
6.ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	(ทักษะการสื่อสาร)
7.การพูดเพื่อการนำเที่ยวในชุมชน	(ทักษะการสื่อสาร)
8.ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในไร้หลักทอง	(ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ผลักดันกลยุทธ์การพัฒนากำลังคนระดับสูง

เพื่อนำไปส่งเสริมชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สิ่งที่พึงตระหนักในการกำหนดกลยุทธ์ คือการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการพัฒนากำลังคนระดับสูงต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลไร้หลักทอง คือ ความได้เปรียบด้านต้นทุนและวิธีการทำงานด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน การเพิ่มคุณค่าด้วยการฝึกอบรม การกำหนดบทบาท ดังนั้นกลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมจึงต้องมุ่งเน้นการเพิ่มคุณค่าโดยคำนึงถึงบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งย่อมต้องมีความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

ดังนั้นในการพัฒนากลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์นั้น จำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นโดยต้องแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์นั้นมีคุณค่าต่อคุณภาพของการดำเนินงานทางด้านธุรกิจ คุณภาพของให้บริการจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อการสร้างกลยุทธ์การพัฒนากำลังคน สำหรับสิ่งที่พึงตระหนักในการกำหนดกลยุทธ์ คือการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งด้านการพัฒนากำลังคนระดับสูงต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลไร้หลักทอง คือ ความได้เปรียบด้านต้นทุนและวิธีการทำงานด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน การเพิ่มคุณค่าด้วยการฝึกอบรม การกำหนดบทบาท ดังนั้นกลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมจึงต้องมุ่งเน้นการเพิ่มคุณค่าโดยคำนึงถึงบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งย่อมต้องมีความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

ในการพัฒนากลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์นั้น จำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นด้วยการแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์นั้นมีคุณค่าต่อคุณภาพของการดำเนินงานทางด้านธุรกิจ คุณภาพของให้บริการจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อการสร้างกลยุทธ์การพัฒนากำลังคน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอกกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นที่ตำบลไร่หลักทอง มีปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากสามารถนำบริบทของพื้นที่ไปวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินการพัฒนา กลุ่มทุนมนุษย์ที่ต้องการการพัฒนา กำหนดหน่วยงานหลักในการเป็นเจ้าภาพให้ขับเคลื่อนกลยุทธ์ และประสานงานกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือสถาบันในเครือข่ายเพื่อเข้าร่วมการจัดทำกลยุทธ์ให้กับชุมชน รวมถึงกำหนดเป็นกรอบระยะเวลา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและครอบคลุม เนื่องจากแนวคิดการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) นั้น ทุนมนุษย์ไม่ควรจำกัดแค่คนในภาคธุรกิจหรือแรงงานเท่านั้น แต่ควรเป็นทุกกลุ่มในสังคม ได้แก่ แรงงานและธุรกิจ (Business and Human Capital) คนท้องถิ่นในวัยทำงาน (The Locals) กลุ่มผู้สูงอายุ (Seniors) และกลุ่มเยาวชน (Youth Forces) (วิชชุตมา มาชู และปติดา โมราศิลป์, 2560) ดังนี้

ตาราง 1 แนวคิดการพัฒนาทุนมนุษย์แยกตามกลุ่มในสังคม

กลุ่ม	รากฐานเดิม	สิ่งที่ต้องรับการพัฒนา
แรงงานและธุรกิจ	ธุรกิจขนาดเล็ก (SME)	ทักษะภาษาต่างประเทศ นวัตกรรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล การคำนวณจุดคุ้มทุน
คนท้องถิ่น	ฐานอาชีพการเกษตรกรรม การรวมกลุ่มอาชีพ	นวัตกรรมการพัฒนาวิชาชีพ การคิดออกแบบการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ทักษะภาษาต่างประเทศ การตลาด การคำนวณจุดคุ้มทุน นวัตกรรมการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล
ผู้สูงอายุ	องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น	การนำเสนอ การเล่าเรื่อง
เยาวชน	การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน เช่น สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น	การพัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับสถานศึกษา การเชื่อมโยงการใช้พื้นที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ การฝึกทักษะการนำชม การเล่าเรื่อง

นอกจากนี้ ยังควรกำหนดกรอบระยะเวลาของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรีเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป ดังนี้

ตาราง 2 กรอบระยะเวลาของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรีเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

ระยะ	กลยุทธ์	กลุ่มทุนมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง
ระยะสั้น (น้อยกว่า 1 ปี)	ฝึกอบรมเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวและคุณภาพการบริการ ฝึกอบรมด้านอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนารูปแบบหรือการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสาน การทำอาหารท้องถิ่น จาก เช่น ปลาร้าสำหรับการท่องเที่ยว	กลุ่มแรงงานและธุรกิจ กลุ่มคนท้องถิ่น กลุ่มผู้สูงอายุ และ กลุ่มเยาวชน
ระยะกลาง (ตั้งแต่ 3-5 ปี)	ฝึกอบรมทุนมนุษย์ในประเด็นความต้องการการพัฒนาเร่งด่วน คือ ทักษะภาษาต่างประเทศ การเล่าเรื่อง การนำชม อย่างมาตรฐานสากล	กลุ่มแรงงานและธุรกิจ กลุ่มคนท้องถิ่น กลุ่มผู้สูงอายุ และ กลุ่มเยาวชน
ระยะยาว (ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป)	หลักสูตรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ตามความต้องการของพื้นที่	กลุ่มแรงงานและธุรกิจ กลุ่มคนท้องถิ่น กลุ่มผู้สูงอายุ และ กลุ่มเยาวชน

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัย “การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการพัฒนากำลังคนระดับสูงต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจตะวันออก กรณีจังหวัดชลบุรี” เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการพัฒนากำลังคนระดับสูงต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจตะวันออก กรณีจังหวัดชลบุรี ดังนี้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนหรือตำบลไร่หลักทอง เพื่อการนำแนวทางการพัฒนากำลังคนระดับสูงมาพัฒนาจัดกิจกรรมหรือการทำหลักสูตรอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไร่หลักทองหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการบริการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศ คือ การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนา กำลังคนระดับสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

นอกจากนี้ยังควรมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และสถาบันการศึกษา เช่น การศึกษานอกโรงเรียน หรือ กศน. เพื่อร่วมกันยกระดับขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาคนในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะช่วยส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สอดคล้องกับ โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2558) ที่ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน คือ การที่ประชาชนมีการเรียนรู้ การจัดการ การพัฒนาร่วมกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยกลไกการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และการมีวัฒนธรรมของชุมชนเป็นพื้นฐานที่เกิดจากการบูรณาการภูมิปัญญาเข้ากับความรู้สมัยใหม่ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายระหว่างคนในชุมชนนับเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน สอดคล้องกับภัทรพร จิรมหาโสภา และคณะ, 2561 ที่กล่าวว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือ คน ซึ่งเป็นกำลังหลักในการผลิตสินค้าและบริการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ (Knowledge) เฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องรับผิดชอบต่อความต้องการเรียนรู้ความอยากรู้อยากเห็นเพื่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการที่ต้องการตอบสนองความต้องการและความภาคภูมิใจของตนเอง การใช้หลักการพัฒนากำลังคนระดับสูงให้เป็นผู้มีทักษะและสามารถปฏิบัติงานได้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการเป็นลำดับแรกๆ ของการทำงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยที่ผลักดันกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น สรุปได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ วัดใต้ตันลาน ที่มีประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ยาวนาน ภูมิปัญญาเครื่องจักสานและการทำปลาร้าที่ได้รับการตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ดังคำขวัญที่ว่า “ยักษ์ใหญ่วัดใต้ตันลาน จักสานเลื่องลือไกล หอพระไตร ล้าค่า รสโอชาปลาร้าไทย เชิญแวะชมได้ที่ ‘ไร่หลักทอง’”

2. ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน กล่าวคือ ความรัก ความสามัคคี และความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนนั้น สืบเนื่องมาจากชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งอย่างพระอาจารย์(ท่านเจ้าอาวาส) ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจทางศาสนาของชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นผู้นำทางความคิดในการพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้า

ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ยึดติดกับหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือจะไม่รอคอยให้หน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุนงบประมาณหรือกิจกรรม ชุมชนจะมองที่ศักยภาพของตนเองเป็นหลัก และพร้อมใจที่จะสละเวลาเพื่อพัฒนาชุมชน และเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จึงเกิดพัฒนาอาชีพและส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้าน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน ให้มีรายได้เสริม เช่นการทำขนมดอกจอก กระจยาสารท เป็นต้น อีกทั้งยังมีการสนับสนุนให้มีการนำผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชน เช่น เครื่องจักสานไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์จากปลาร้า มาวางขายให้แก่ญาติโยมจากต่างถิ่นที่มาทำบุญที่วัดอีกด้วย รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีการริเริ่มการส่งเสริมให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ได้มาเรียนรู้วัฒนธรรมและรู้จักชุมชนของตัวเองให้มากขึ้น ให้สามารถนำเที่ยวนักท่องเที่ยวในอนาคต นอกจากนั้นชุมชนยังต้องการการพัฒนา

ในด้านของภาษาอังกฤษ และการพัฒนาทักษะในด้านการใช้คอมพิวเตอร์สื่อโซเซียลมีเดียต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะ การขายออนไลน์และศักยภาพในการแข่งขันกับชุมชนอื่น ๆ ได้

3. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างความร่วมมือ ความต่อเนื่องของการวางแผนงานหรือ ยุทธศาสตร์ด้วยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนา ทุมนมนุษย์ ทั้งระดับพื้นที่ และระดับจังหวัด อาทิ สถาบันการศึกษา องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงาน พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นต้น

4. การสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการพัฒนาตนเองด้านการท่องเที่ยวแก่คนในพื้นที่ทุกกลุ่ม โดยเฉพาะ กลุ่มเยาวชน ให้มีการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อการนำเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ อีกทั้งการสร้างความรู้สึกร่วมกันของคนในพื้นที่ จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความสำเร็จด้านการพัฒนาทุมนมนุษย์ระดับสูงต่อการ วางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

สรุปได้ว่า ชุมชนจะดำรงอยู่ได้นั้น ขึ้นอยู่การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นชุมชนเอง แม้กระทั่งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่มีส่วนในการส่งเสริมการถ่ายทอดมรดกทางภูมิปัญญาจาก รุ่นสู่รุ่น ที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงต้องหาวิธีในการทำให้คนรุ่นใหม่หันมาเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ชุมชนให้มากขึ้น โดยอาจต้องเริ่มต้นที่ผู้ใหญ่ก่อน ในการถ่ายทอดความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชนให้แก่ ลูกหลาน เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย และผสมผสานกับความรู้ทางเทคโนโลยีที่คนรุ่นใหม่มีอยู่แล้ว ให้ช่วยเสริมแรงกันในการทำให้ชุมชนไร่หลักทองเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวให้ได้

จากลักษณะสำคัญของแหล่งวัฒนธรรมของชุมชนไร่หลักทอง ไม่ว่าจะเป็นวิถีวัฒนธรรม เช่น การทำ จักสาน การทำปลาร้า รวมทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยววัฒนธรรม เช่น หอไตรกลางน้ำ ตำนานนางสิบสอง เห็นได้ว่า ชุมชนไร่หลักทองมีศักยภาพในการนำเสนอจุดขายด้านวัฒนธรรมชุมชนที่มีเอกลักษณ์เพื่อใช้ในการดึงดูด นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- โกมินทร์ กุลเวชกิจ. (2558). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจโดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนตู ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. ปริญญาคุษภูบัณฑิต(ยุทธศาสตร์พัฒนาภูมิภาค). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม : มหาสารคาม.
- แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564 จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017052216244626.pdf
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (ไม่ปรากฏวันที่ เดือน ปี ที่เผยแพร่). การสร้างชุมชนเข้มแข็ง. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2564. จาก www.sites.google.com/site/tamrxypxhlnwngkxngi/kar-srang-chumchn-khem-khaeng.
- รพีภัทร์ สุขสมเกษม. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ) สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2564. จาก www.thesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5803010106_5455_4967.pdf
- ราณี อีสัยกุล. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะทาง. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- วชิรวัชร งามละม่อม.(2558). ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ของการพัฒนา. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2564. จาก www.file.siam2web.com/trdm/article.
- วิชชุดา มาชู และปติตา โมราศิลป์. (2560). การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะพะงันจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 13(2), 81-104.
- สมบูรณ์ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2556 สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2564. จาก www.so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/9217/8339
- Jithendran J Kokkrankal and Tom Baum. (2002). “Human resources development for tourism in rural communities: A case study of Kerala” Asia Pacific Journal of Tourism Research Vol..2 2002 Issue2.
- Nadler,L. and Wiggs, G.D. (1989). Managing human resources development. SanFrancisco California: Jossey-Bass.